

NATIONAL SANSKRIT UNIVERSITY: TIRUPATI

DEPARTMENT OF VEDABHASYAM

शास्त्री-वेदभाष्यम् (शुक्लयजुर्वेदः)

2nd Elective for SastriSammanitha& B.A Honours

Choice Based Credit System (SHASTRI) Syllabus

Pattern of marks (following pattern will be followed for each paper in each semester)

External Assessment = 75 Marks for Written Examination

15 Objective × 1 Marks = 15×1 =15 Marks

2 (out of 4) × 15 Marks = 2×15 =30 Marks

6 (out of 4) × 5 Marks = 6×5 =30 Marks

Total = 75 Marks

Internal Assessment: (Assignment, Class Test Etc.) =25 Marks

Grand Total =100 Marks

Objective of the Course

विषयोद्देश्यम्-

तत्रादौ विदितमिदं समेषां यत् परब्रह्मणः निश्वासरूपोयं वेदः ज्ञान-कर्म-भक्ति-उपासनेति विषयभेदेन चतुर्धा विभक्तः। तत्र यजुर्वेदे यज्ञयागादीनां विशदं वर्णनं समुपलभ्यते। येन यजुर्वेदस्य कर्मकाण्डत्वं सिद्ध्यति। पुनः अनीयताक्षरावसानो यजुः, गद्यात्मको यजुः, शेषे यजुः, प्रभृतिभिः व्युत्पत्तिभिः यत्राक्षराणां संख्या नियता नास्ति तत् यजुरिति प्रसिद्धः। अत्र मन्त्राणामेव विशुद्धतया प्रतिष्ठानत्वात् अयं शुक्लयजुरिति नाम्ना विस्तृतः। इदानीं अस्य शुक्लयजुर्वेदस्य माध्यन्दिनी-काण्वेति द्वे शाखे उपलभ्येते। ताभ्यां काण्वशाखामाधारिकृत्य पाठ्यक्रमोऽयं निश्चितः। यत्र मन्त्राणां भाष्यपठनानुसारेण सह तत्तत् मन्त्राणां विनियोगाय अर्थावगमनाय च माध्यन्दिनशतपथब्राह्मणस्याप्युपादेयता

विद्यते। येन मन्त्राधिगतच्छात्रः तान् मन्त्रान् व्यवहारे प्रक्रियायां च विनियोक्तुं प्रभवति। मन्त्रप्रयोगे स्पष्टतायै मीमांसाविषयोऽपि पाठ्यक्रमेऽस्मिन् वर्तते। अतः “योऽर्थज्ञः इत् सकलभद्रमश्नुते” इति यास्कोक्तिं संगतये तथा अधीतवेदानां सकलसंशयदूरीकरणाय अर्थपरिष्करणाय च विषयस्यास्य अस्ति महती उपयोगिता।

शास्त्री-वेदभाष्यम् (शुक्लयजुर्वेदः)

प्रथमवर्षम्

1st Semester

Course -1

विषयः- वेदानां वैशिष्ट्यं संहिताब्राह्मणारण्यकोपनिषदां परिचयश्च

Unit –1 वेदानां वैशिष्ट्यम्, वेदशब्दस्य व्युत्पत्तिः

Objective –वेदशब्दार्थस्वरूपम् ।

Unit –2 ऋग्वेदपरिचयः, यजुर्वेदपरिचयः

Objective –ऋग्वेदस्य पञ्चशाखा , यजुर्वेदस्य शुक्ल-कृष्णयोः भेदं निरूप्य यजुर्वेदस्य शाखागतपरिचयः ।

Unit –3 सामवेदपरिचयः, अथर्ववेदपरिचयः

Objective –सामवेदस्य शाखानां वर्णनं ,अथर्ववेदस्य प्रचलितशाखानां वर्णनं कृत्वा तदन्तर्गतविषयविवेचनम् ।

Unit –4 ब्राह्मणपरिचयः, ब्राह्मणवैशिष्ट्यम्

Objective –वेदानां ब्राह्मणपरिचयः , ब्राह्मणे दशविधलक्षणवर्णनम् ।

Unit –5 आरण्यकोपनिषदां वैशिष्ट्यम् परिचयश्च

Objective –वेदानामारण्यकानां वर्णनम् ,वेदानुगुणं उपनिषदां वैशिष्ट्यम्।

Objective of the Course

विषयोद्देश्यकथनम्-

विषयेऽस्मिन् चतुर्णां वेदानामुपरि मौलिकविषयाः प्रतिपादिताः किं तत्र वेदस्य विषयः, वेदेषु कथं देवोपासना, आध्यात्मविद्या तथा दार्शनिकानि तत्वानि गुम्फितानि सन्ति। एतस्य पत्रस्याध्ययनेन तत् सर्वम् स्पष्टतया ज्ञातुं शक्यते। ब्राह्मण-आरण्यकोपनिषदां स्वरूपं तत्र वर्ण्यविषयाः के, तदपि पत्रेऽस्मिन् प्रतिपाद्यते। अतः एतस्य विषयस्य अध्ययनेन छात्राणां महान् उपकारः भवति।

शास्त्री-वेदभाष्यम् (शुक्लयजुर्वेदः)

प्रथमवर्षम्

1st Semester

Course . 2

(Interdisciplinary)

विषयः- अग्न्याधान-अग्निहोत्रप्रयोगः

Unit -1 अग्न्याधानस्य काल-द्रव्य-भेदाः

Objective –आधानस्य कालः, पार्थिव-वानस्पत्य सम्भारादि द्रव्याणी, आधानस्य त्रैविध्यम् ।

Unit -2 अग्न्याधानम्

Objective –गार्हपत्य-आहवनीय-दक्षिणाग्निः सभ्य-अवसथ्यादीनां आधानानुष्ठाननियमाः।

Unit -3 अग्निहोत्रस्य काल-द्रव्य-देवताः

Objective –अग्निहोत्रस्य कालः, अग्निहोत्रेद्रव्याणी, अग्न्यादिदेवतानाम् उदितानुदितभेदानां परिचयः।

Unit.-4 अग्निहोत्रानुष्ठानप्रकारः, अग्निहोत्रनाम्नि मतभेदाश्च

Objective –अग्निहोत्रस्य अनुष्ठानविधिः तथा अग्निहोत्रनामकरणे मतभेदः।

Unit -5 अग्निहोत्रे कर्तृत्वविचारः, अग्निहोत्रप्रशंसा च

Objective –ब्राह्मणादि वर्णानाम् अधिकारः, अग्निहोत्रे कर्तृत्व-विचारः, वेदेषु पुराणादिशास्त्रेषु अग्निहोत्रस्य प्रशंसा।

2nd semester

Course.3

विषयः-शुक्लयजुर्वेदकाण्वसंहिता 1-2 अध्यायौ, सायणभाष्यम्

Unit –1 काण्वसंहितायाः प्रथमाध्यायस्य आदितः तृतीयानुवाकं यावत्

Objective – वत्सापाकरणम्, गोदानम्, हविर्निर्वापम्।

Unit –2 प्रथमाध्यायस्य चतुर्थानुवाकात् षष्ठानुवाकं यावत्

Objective – हविः प्रोक्षणं, हविः अवहननम्, कपालोपधानम्।

Unit –3 प्रथमाध्यायस्य सप्तमानुवाकात् दशमानुवाकं यावत्

Objective – हविः पेषणम्, पूरोडाशश्रपणम्, आज्यग्रहणम्, वेदिमन्त्राः।

Unit –4 द्वितीयाध्यायस्य आदितः तृतीयानुवाकं यावत्

Objective – इध्मप्रोक्षणम्, स्तुत्याधारमन्त्राः ब्रह्मसम्बन्धिप्रयोगाः।

Unit –5 द्वितीयाध्यायस्य चतुर्थानुवाकात् सप्तमानुवाकं यावत्

Objective – सृग्व्युहनं, सृक्सृवप्रहरणादिमन्त्राः, ऐष्टिकमन्त्राः।

Objective of the paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

विषयेऽस्मिन् दर्शपूर्णमासेष्टेः वर्णना वर्तते। तत्र वत्सापकरणम्, गोदोहनम्, हविर्निर्वापः, हविःप्रोक्षणम्, पेषणम्, कपालस्थापनम्, पुरोडाशश्रपणं तथा इध्मप्रोक्षणम्, सृग्व्युहनम्, पिण्डपितृयज्ञ मन्त्राश्च वर्तन्ते।

Course. 4

Interdisciplinary

विषयः- शतपथब्राह्मणस्य प्रथमद्वितीयाध्यायौ (माध्यन्दिनम्)

Unit-1 प्रथमकाण्डस्य-प्रथमप्रपाठकस्य-प्रथमोऽध्यायस्य प्रथमद्वितीयब्राह्मणे

Objective – व्रतनियमाः, अपांप्रणयनम्, परिस्तरणं, पात्रासादनम् परिचयः

Unit-2 प्रथमकाण्डस्य-प्रथमप्रपाठकस्य-प्रथमोऽध्यायस्य तृतीयचतुर्थब्राह्मणे

Objective – दृषदुपल उलूखलमुशल इत्यादीनां प्रोक्षणम्, सूर्प अग्निहोत्रहवणी प्रभृति हविः प्रोक्षणम्, द्रव्यसम्पादनम् ।

Unit-3 प्रथमकाण्डस्य-प्रथमप्रपाठकस्य द्वितीयोऽध्यायस्य प्रथमद्वितीयब्राह्मणे

Objective – कपालोपधानम्, हविः प्रेषणम्, पुरोडाशश्रपणम्। श्लिष्टसम्बापाः।

Unit-4 प्रथमकाण्डस्य-प्रथमप्रपाठकस्य द्वितीयोऽध्यायस्य तृतीयब्राह्मणम्

Objective – आयसंज्ञकदेवानामुत्पत्तिः, प्रोक्षणम्, त्रिशीर्षत्वाष्ट्रविश्वरूपवधः,

अन्वाहार्यो दक्षिणा, आप्तोदकदानम् ।

Unit -5 प्रथमकाण्डस्य-प्रथमप्रपाठकस्य द्वितीयोऽध्यायस्य चतुर्थब्राह्मणम्

Objective – पेषणम्, पुरोडाशश्रपणम् ।

शास्त्री द्वितीयवर्षम्

3rd semester

Course.5

विषयः- शुक्लयजुर्वेदकाण्वसंहितायां 3-4 अध्यायौ, सायणभाष्यम्

Unit –1 काण्वसंहितायाः तृतीयाध्यायस्य आदितः तृतीयानुवाकं यावत्

Objective - आधानमन्त्राः, अग्निहोत्रमन्त्राः, उपस्थानमन्त्राः ।

Unit –2 तृतीयाध्यायस्य आदितः चतुर्थानुवाकात् सप्तमानुवाकं यावत्

Objective – वरुणप्रघासमन्त्राः, शाकमेधगतमन्त्रा, पिण्डपितृयज्ञमन्त्राः।

Unit –3 तृतीयाध्यायस्य अष्टमनवमानुवाकौ

Objective – त्र्यम्बकहविषिमन्त्राः, वपनमन्त्राश्च प्रोक्ताः।

Unit –4 चतुर्थाध्यायस्य प्रथमानुवाकात् पञ्चमानुवाकं यावत्

Objective – सोमक्रयमन्त्राः, संस्कारमन्त्राः, औद्ग्रभणहोममन्त्राः कृष्णाजिनादिमन्त्राः
व्रतकरणमन्त्राः।

Unit –5 चतुर्थाध्यायस्य षष्ठानुवाकात् दशमानुवाकं यावत्

Objective - सोमक्रयणानयनमन्त्राः, यजमानवाचनादि मन्त्राः, हिरण्यस्पर्शादिमन्त्राः।

Objective of the paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

विषयेऽस्मिन् अग्न्याधानम्, अग्निहोत्रम्, चातुर्मास्येष्टेः वर्णनम्, एवं च
सोमक्रयणानयनमन्त्राश्च वर्णिताः।

Interdisciplinary

Course. 6

विषयः- पाणिनीयशिक्षा, काण्वभाष्यभूमिका च

Unit-1 पाणिनीयशिक्षायाः आदितः (1-20) विंशतिश्लोकं यावत्।

Objective –वर्णसंख्या-भेदाः, वर्णोत्पत्तिप्रक्रिया, पाठस्वरः, गानस्वर-वर्णस्थान-गणना, उष्णगतिभेदाः, वर्णस्थाननिरूपणम्।

Unit-2 पाणिनीयशिक्षायाः एकविंशतितः (21-40) चत्वारिंशत् श्लोकं यावत्

Objective –अनुस्वार, यम, अयोगवाह स्थानविशेषाः, वर्णोच्चारणकौशलम्, रङ्गवर्णोच्चारणनिरूपणं, कम्पस्वरोच्चारणवैशिष्ट्यं, अधमोत्तमपाठकानां निन्दाप्रशंसा च।

Unit-3 पाणिनीयशिक्षायाः एकचत्वारिंशत्तः (41-62) आन्तं यावत्।

Objective –वेदपुरुषाङ्गपरिचयः, स्वरनिर्देशः, पदसंख्याः, स्वरप्रस्तारः, मात्रानिदर्शनम्, विकलोच्चारणे हानिः, हस्तस्वरनिर्देशः, वेदाध्ययनफलम्।

Unit-4 काण्वभाष्यभूमिकायाः मङ्गलाचरणतः अध्ययनविधिं यावत्।

Objective –मङ्गलाचरणम्, वंशब्राह्मणोपक्रमः, शु.यजुर्वेदस्य शाखाविषयकोविचारः, काण्वसंहितेत्यभिधानं, स्वाध्यायविधेः भट्टगुरुमतयोः उपन्यासः।

Unit-5 वेदस्य विषयविभागात् आन्तं यावत्।

Objective –वेदस्य विषयविभागः, कर्मकाण्डस्य व्याख्यानप्राथम्यम्
अध्यायगतविषयाः, दर्शपौर्णमाशेष्टिः औचित्यविचारः ऋगादीनां मन्त्राणां
विशिष्टलक्षणम्।

4th semester

Course.7

विषयः- शुक्लयजुर्वेदकाण्वसंहितायां 5-6 अध्यायौ, सायणभाष्यम्

Unit -1 काण्वसंहितायाः पञ्चमाध्यायस्य प्रथमानुवाकात् चतुर्थानुवाकं यावत्

Objective – आतिथ्यहविर्मन्त्राः, उत्तरवेदिनिर्माणमन्त्राः, प्रोक्षणादिसंस्कारमन्त्राः।

Unit –2 पञ्चमाध्यायस्य पञ्चमानुवाकात् अष्टमानुवाकं यावत्

Objective– हविर्धानमण्डपनिर्माणमन्त्राः, उपरवनिर्माणमन्त्राः
सदोमण्डपनिर्माणमन्त्राः।

Unit –3 पञ्चमाध्यायस्य नवमानुवाकात् षष्ठाध्यायस्य प्रथमानुवाकं यावत्

Objective – विसर्जनहोममन्त्राः, युपसंपादनमन्त्राः, यूपसंस्कारमन्त्राः।

Unit –4 षष्ठाध्यायस्य द्वितीयानुवाकात् पञ्चमानुवाकं यावत्

Objective – पशूपाकरणादिमन्त्राः, वसाहोममन्त्राः, गूदकाण्डहोममन्त्राः।

Unit –5 षष्ठाध्यायस्य षष्ठानुवाकात् अष्टमानुवाकं यावत्

Objective – वसतीवरीमन्त्राः, सोमपाहरणमन्त्राः, अभिरावमन्त्राः।

Objective of the paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

विषयेऽस्मिन् आतिथ्येष्टिः वर्णितः तत्रादौ आतिथ्यहविर्मन्त्राः,
हविर्धानमण्डपनिर्माणं , सदोमण्डपनिर्माणम्, यूपसंस्कारः, वसाहोमः, वसतिवरिसज्ञक
अपां ग्रहणम्।

Course -8

Interdisciplinary

विषयः- वेदाङ्गैतिहासः

Unit – 1 शिक्षा ।

Objective - वर्णोच्चारणप्रकारः, प्रयत्नादीनां प्रकारः, स्वरः, मात्रा,
कालप्रभृतिविचारः।

Unit – 2 कल्पः।

Objective – श्रौतसूत्र-गृह्यसूत्र-धर्मसूत्र-शूल्वसूत्रेत्यादीनां विषये वर्णनम्।

Unit – 3 व्याकरणम्, निरुक्तञ्च।

Objective – सन्धि, समासादिविषये एवंनिघण्टु, नैगम, दैवतकाण्डत्रयाणां वर्णनं परिचयात्मकमध्ययनं च।

Unit – 4 छन्दः।

Objective – अत्र गायत्री, उष्णिक्, त्रिष्टुप्, पङ्क्तिः, जगती, अनुष्टुप्, बृहती, सप्तछन्दांसिविषये वर्णनम्।

Unit – 5 ज्योतिषम्।

Objective - अत्रसिद्धान्तसहितहोरादि स्कन्धत्रयाणां वर्णनं राशिग्रहाणां वर्णनं कालनिर्णयश्चेति।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

विषयेऽस्मिन् शिक्षा-कल्प-निरुक्त-छन्द-ज्योतिष-व्याकरणादिषणां छन्दसां च परिचयः वर्तते। अस्याध्ययनेन वेदोक्तविषयाणामुपरि ज्ञानार्जनं भवति। उच्यते — हि पाणिनीयशिक्षायां – तस्मात्साङ्गमधीत्यैव ब्रह्मलोके महीयते।

शास्त्री तृतीयवर्षम्

5th semester

Course.9

विषयः- शुक्लयजुर्वेदकाण्वसंहितायां 7-8 अध्यायौ, सायणभाष्यम्

Unit –1 काण्वसंहितायाः सप्तमाध्यायस्य आदितः पञ्चमानुवाकं यावत्।

Objective – उपांशु-अन्तर्याम-ऐन्द्रवायव-मैत्रावरुणम् आश्विनग्रहादीनां ग्रहणम्।

Unit –2 सप्तमाध्यायस्य षष्ठानुवाकात् दशमानुवाकं यावत्।

Objective – शुक्र-मन्थि-आग्रयणम्-उक्थ्य-ध्रुव इत्यादीनां ग्रहपात्राणां ग्रहणं।

Unit –3 सप्तमाध्यायस्य एकादशानुवाकात् द्वाविंशति अनुवाकं यावत्

Objective – विप्रुंषांहोमः, ऋतुग्रहमन्त्राः, ऐन्द्राग्रहमन्त्राः, वैश्वदेवग्रहमन्त्राः, मरुत्वतियग्रहमन्त्राः माहेन्द्रग्रहग्रहणमन्त्राः।

Unit – 4 अष्टमाध्यायस्य आदितःएकादशानुवाकं यावत्

Objective –आदित्य-सावित्र-वैश्वदेव-पालीवत्-हरियोजन षोडशग्रहादीनाम् ग्रहणम्।

Unit –5 अष्टमाध्यायस्य द्वादशानुवाकात् द्वाविंशति अनुवाकं यावत्।

Objective –अतिग्राह्यमन्त्राः, महाव्रते ग्रहग्रहणमन्त्राः, होममन्त्राश्चालोचिताः।

Objective of the paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

विषयेऽस्मिन् सोमीयग्रहाणां वर्णना वर्तते। तत्र उपांशुग्रहः, अन्तर्यामः, ऐन्द्रवायवः, मैत्रावरुणः, शुक्रः, मन्थिः, उक्थ्यः, ध्रुवप्रभृतीनां ग्रहाणां प्रार्थानापुरस्सरं स्थापनप्रकारः वर्णितः, आदित्यः, सावित्रादीनां ग्रहाणां वर्णना वर्तते।

Course. 10

Interdisciplinary

विषयः- निरुक्तम् (प्रथमद्वितीयाध्यायौ)

Unit–1 निरुक्ते प्रथमाध्यायस्य प्रथमपादात् तृतीयपादं यावत्।

Objective –चत्वारि पदजातानि, षड्भावविकारः, निपाताः।

Unit-2 निरुक्ते प्रथमोऽध्यायस्य चतुर्थपादात् षष्ठपादं यावत्।

Objective –स्वरसंस्कारौ, शब्दसामान्यम्, विप्रतिसिद्धाः, लौकिकवैदिकप्रयोगाश्च, अर्थज्ञानप्रशंसा

Unit-3 निरुक्ते द्वितीयोऽध्यायस्य प्रथमपादात् तृतीयपादं यावत्।

Objective –निर्वचनप्रकारः, गौहिरण्यादिशब्दानां निर्वचनम्।

Unit-4 निरुक्ते द्वितीयोऽध्यायस्य चतुर्थपञ्चमपादौ

Objective –साधारणानि (दिवः आदत्यस्य च) निर्वचनं रश्मिनामादीनां निर्वचनम्।

Unit -5 निरुक्ते द्वितीयोऽध्यायस्य षष्ठसप्तमपादौ

Objective –रात्रि-अह-मेघ-वाङ्-उदकः-अश्वः-इत्यादीनां निर्वचनम्।

6th semester

Course.11

विषयः- शुक्लयजुर्वेदकाण्वसंहितायां 9-10 अध्यायौ, सायणभाष्यम्

Unit –1 काण्वसंहितायाः नवमाध्यायस्य आदितः तृतीयानुवाकं यावत्

Objective –ग्रहवीक्षणमन्त्राः, दक्षिणहोममन्त्राः, समिष्ट्यमन्त्राः ।

Unit –2 नवमाध्यायस्य चतुर्थानुवाकात् षष्ठानुवाकं यावत्।

Objective – अवभृथमन्त्राः, प्रायश्चित्तिमन्त्राः, अर्हणिसम्बन्धिमन्त्राः ।

Unit –3 नवमाध्यायस्य सप्तमानुवाकात् दशमाध्यायस्य द्वितीयानुवाकं यावत्।

Objective – सवितृप्रेरणमन्त्राः, रथाहरणादिमन्त्राः।

Unit –4 दशमाध्यायस्य तृतीयचतुर्थानुवाकौ

Objective - रथचक्रादिरोहणमन्त्राः, स्रुवहुत्यादिमन्त्राः।

Unit –5 दशमाध्यायस्य पञ्चमषष्ठानुवाकौ

Objective – अन्नहोममन्त्राः, उज्जितिमन्त्राः।

Objective of the paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

विषयेऽस्मिन् दक्षिणहोमः, अवभृथमन्त्राः वर्तन्ते। रथचक्रादिरोहणमन्त्राः वर्तन्ते।
अन्नहोममन्त्राः, तथा उज्जितिमन्त्राश्च विद्यन्ते।

Corse- 12

Interdisciplinary

विषयः- पञ्चमहायज्ञाः

Unit –1 . ब्रह्मयज्ञः।

Objective - अत्र ब्रह्मयज्ञविषये वर्णनास्ति ।।

Unit – 2. पितृयज्ञः।

Objective – अत्रपितृयज्ञविषये वर्णनास्ति ।।

Unit – 3. देवयज्ञः।

Objective – अत्र देवयज्ञविषये वर्णनास्ति ।

Unit – 4. भूतयज्ञः।

Objective – अत्र भूतयज्ञविषये वर्णनास्ति ।।

Unit – 5. नृयज्ञः।

Objective - अत्रनृयज्ञविषये वर्णनास्ति ।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

विषयेऽस्मिन् गृहस्थधर्मोक्तपप्रकारेण पञ्चसुनादोषतः निवारणार्थमेकः गृहस्थिः पञ्चयज्ञान् अनुष्ठापयति । अतस्तावत् तेषां पञ्चमहायज्ञानां वर्णनावर्तते । ते च यथा ब्रह्मयज्ञः, पितृयज्ञः, देवयज्ञः, भूतयज्ञः, नृयज्ञः ।

शास्त्री चतुर्थवर्षम्

7th semester

Course.13

विषयः-मीमांसापरिभाषा

Unit –1 मीमांसापरिभाषायाः प्रथमप्रकरणम्

Objective –वेदस्यापौरुषेयत्वं, पञ्चविधत्वम्, तस्य भेदाः ।

Unit –2 द्वितीयप्रकरणादितः कर्मभेदं यावत्

Objective –अत्र कर्मणः भेदाः तथा स्वरूपम् ।

Unit –3 यागहोमशब्दार्थविचारात् द्वितीयप्रकरणान्तं यावत् ।

Objective –यागहोमयोर्विचारः ।

Unit –4 तृतीयप्रकरणम्

Objective –भावनाविचारः ।

Unit –5 चतुर्थप्रकरणम्

Objective –अर्थवादविचारः तथा कर्मभेदः ।

Objective of the paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

विषयेऽस्मिन्

वेदापौरुषेयत्वं, पञ्चविधत्वं, कर्मणः भेदाः, यागहोमयोर्विचारः, भावनाविचारः,
अर्थवादविचारश्च वर्णितः।

Course. 14

Interdisciplinary

विषयः- पारस्करगृह्यसूत्रे विवाहविधिः

Unit-1 पारस्करगृह्यसूत्रे प्रथमकाण्डे चतुर्थकण्डिका

Objective – विवाहविधिः

Unit-2 पारस्करगृह्यसूत्रे प्रथमकाण्डे पञ्चमकण्डिका

Objective – पाकयज्ञः

Unit-3 पारस्करगृह्यसूत्रे प्रथमकाण्डे षष्ठसप्तमकण्डिके

Objective – अग्निप्रदक्षिणा, लाजाहोमः ।

Unit-4 पारस्करगृह्यसूत्रे प्रथमकाण्डे अष्टमनवमकण्डिके

Objective – औपासनहोमः, वध्वा भर्तृगृहे प्रथमगमने प्रायश्चित्तकर्म

Unit -5 पारस्करगृह्यसूत्रे प्रथमकाण्डे दशमएकादशकण्डिके ।

Objective – चतुर्थीकर्म ।

8th semester

Course.15

विषय:-Editing of One Manuscript.

Course. 16

विषय:-Editing of One Manuscript.

NATIONAL SANSKRIT UNIVERSITY: TIRUPATI

DEPARTMENT OF VEDABHASYAM

आचार्य-शुक्लयजुर्वेदः

ACHARYA (VEDABHASYAM)

SYLLABUS

Pattern of marks (following pattern will be followed for each paper in each semester)

External Assessment = 75 Marks for Written Examination

2 (out of 4) × 15 Marks	=30 Marks
2 (out of 4) × 10 Marks	=20 Marks
2 (out of 4) × 5 Marks	=10 Marks
10 Objectives × 1 Marks	=10 Marks

Total =70 Marks

Internal Assessment: 30 Marks

Objective type Question (Class Test)	= 10 Marks
Paper presentation in Departmental Seminar	= 10 Marks
Assignments	= 10 Marks

Total = 30 Marks

Grand Total = 70 Marks + 30 Marks = 100 Marks

Objective of the Course

विषयोद्देश्यम्-

“आदित्यान्यमानि शुक्लानि यजूषि वाजसनीयेन याज्ञवल्क्येन आख्यायन्ते” इति शतपथब्राह्मणानुसारम् आदित्यसंप्रदायस्य प्रतिनिधिभूतोऽयं “शुक्लयजुर्वेदः” इति निश्चप्रचम्। यस्मिन् वेदे विविध इष्टि-यज्ञ-यागादीनाम् अनुष्ठानं प्राशस्त्येनोपलभ्यते । “वेदेन प्रयोजनमुद्दिश्य विधीयमानो अर्थो धर्मः” स च धर्मः यागादिः इति लक्षणेन श्रुत्योक्तान्यनुष्ठानानि नियतरूपेण कर्तव्यानि इति सिद्ध्यत्वात् येन धर्मः रक्षितो भवति। “यदेव विद्यया करोति तदेव वीर्यवत्तरं भवति” इत्याम्नातत्वात् अनुष्ठानेषु अर्थज्ञानस्य

प्राशस्यम् वर्तते । अधीतभागस्य वेदस्य अर्थज्ञानाय सर्वसंशयनिवृत्तये च पाठ्यक्रमस्यास्य वर्तते महत्युपयोगिता । यत्र न केवलं मन्त्राणामर्थाः अपितु ब्राह्मणानुसारं मन्त्रगतशब्दानां व्युत्पत्तिः, श्रौतसूत्रानुसारं मन्त्राणां विनियोगः तथा मन्त्रेषु प्रतिपादितानां छन्दोवैशिष्ट्यम् आध्यात्मिक-आधिदैविक-आधिभौतिकमर्थज्ञानं पाठ्यते यत् इदानीन्तनानां यूनां तथा श्रौतकर्मानुष्ठाने दत्तचित्तानां जनानां प्रवृत्तत्वात् महते उपकाराय भवति ।

आचार्य-वेदभाष्यम् (शुक्लयजुर्वेदः)

प्रथमवर्षम्

1st semester

Course No. -1

विषयः- काण्वसंहिता 11-12 अध्यायौ सायणभाष्यम्

Unit –1 एकादशोऽध्यायस्य प्रथमानुवाकतः तृतीयानुवाकं यावत्।

Objective –नैऋतेष्ट्यादिगतमन्त्राः, अभिषेकार्थजलविषयमन्त्राः, दैवसुवां हवींषिमन्त्राः ।

Unit –2 एकादशोऽध्यायस्य चतुर्थानुवाकतः षष्ठानुवाकं यावत्

Objective –व्याघ्रचर्मास्तरणादिमन्त्राः, दिगाक्रमणमन्त्राः, अभिषेकादि मन्त्राः

Unit –3 एकादशोऽध्यायस्य सप्तमानुवाकात् दशमानुवाकं यावत्।

Objective –रथावहरणादिमन्त्राः, आसन्दिस्थापनादिमन्त्राः, संस्तुपां हविषाम् अङ्गभूता मन्त्राः, सौत्रामणीमन्त्राश्च ।

Unit –4 द्वादशोऽध्यायस्य प्रथमानुवाकात् तृतीयानुवाकं यावत्।

Objective –अग्निचयने उखासम्भरणादिमन्त्राः, सावित्रहोमादिमन्त्राः मृदाक्रमण मन्त्राः, मृत्वन्नमन्त्राश्च ।

Unit –5 द्वादशोऽध्यायस्य चतुर्थानुवाकात् सप्तमानुवाकं यावत्।

Objective –मृदाहरणमन्त्राः, उखानिर्माणमन्त्राः, उखासंस्कारमन्त्राः, औद्भ्रमणादि
मन्त्राश्च ।

Objective of the Course

विषयोद्देश्यकथनम्-

यजमानः राजसूयं समाचर्य राजा भवति । येन सः क्षातधर्मं पालयितुम् समर्थो भवति ।
तथा राष्ट्रमपि रक्षति । प्रकरणेऽस्मिन् राजसूययागसंबन्धिमन्त्राः, अग्निचयने
उखासम्भरणादिमन्त्राश्च प्रोक्ताः। अस्याध्ययनेन राजसूययागोक्तज्ञानं तथा
अग्निचयनसम्बन्धज्ञानं भवति।

आचार्य-वेदभाष्यम् (शुक्लयजुर्वेदः)

1st semester

CourseNo. -2

विषयः-काण्वसंहिता 13,14,15 अध्यायाः (त्रयोदशोऽध्यायतः पञ्चदशोऽध्यायं यावत्)

Unit –1 त्रयोदशोऽध्यायस्य प्रथमानुवाकात् चतुर्थानुवाकं यावत्

Objective –अध्याये अग्निचयने ऋक्मधारणादिमन्त्राः, उखाग्निस्थापनम्,
उखाग्नेरुपस्थानम्, देवयजनपरिग्रहः, गार्हपत्यचयनमन्त्राश्च ।

Unit –2 त्रयोदशोऽध्यायस्य पञ्चमानुवाकात् सप्तमानुवाकं यावत्

Objective –भूकर्षणमन्त्राः, औषधिवपनमन्त्राः, लोकेष्टकोपधानादिमन्त्राः ।

Unit –3 चतुर्दशोऽध्यायस्य प्रथमानुवाकात् पञ्चमानुवाकं यावत्

Objective –अध्याये यजमानजपपुष्करपरर्णाद्युपधानमन्त्राः । सृगुपधानमन्त्राः
स्वयमास्तृणादीष्टकोपधानमन्त्राः, कूर्माभ्यञ्जनमन्त्राः, हिरण्यपुरुषमुखादिछिद्रेषु
सुवर्णशकले स्थापनादि मन्त्राः वेषामुपस्थापनमन्त्राश्च ।

Unit –4 चतुर्दशोऽध्यायस्य षष्ठानुवाकात् पञ्चदशोऽध्यायस्य तृतीयानुवाकं
यावत्

Objective –अपरस्यारव्येष्टकोपधानमन्त्राः, प्राणभृत्संज्ञकानाम् इष्टकानाम् उपधानमन्त्राः । पञ्चदशाध्याये द्वितीय-तृतीयचित्यादि मन्त्राः । आश्विनेष्टका, वैश्वदेवीष्टकवयस्यारव्येष्टकोपधानमन्त्राः ।

Unit –5 पञ्चदशोऽध्यायस्य चतुर्थानुवाकात् नवमानुवाकं यावत्।

Objective –तृतीयस्याञ्चितौ स्वयमास्तृण्याद्यमन्त्राः, प्राणभृत्-संज्ञकेष्टकाः, बालखेल्यादि इष्टकाः, चतुर्थचितौ इष्टकाः अवशिष्टइष्टकाः, सृष्टशब्दाभिधेयेष्टकोपधानमन्त्राः ।

Objective of the Course

विषयोद्देश्यकथनम्-

पत्रेऽस्मिन् अग्निचयने रुकमधारणादिमन्त्राः, यजमानजपपुष्करपर्णादिप्रथमचित्तिमन्त्राः समाम्नाताः। अत्र उकाग्निस्थापनम्, मूर्कर्षम्, ओषधिवपनमन्त्राः, कूर्मभ्यञ्चयनम्, सुवर्णशङ्खस्थापनादिनि कर्माणि समन्त्रेण प्रतिपादितानि। येनास्याध्यायनेन मन्त्रप्रयोगज्ञानं भवतीति।

आचार्य-वेदभाष्यम् (शुक्लयजुर्वेदः)

1st semester

CourseNo.-3

(Interdisciplinary)

विषयः- ऋग्वेदभाष्यभूमिका (सायणभाष्यम्)

Unit –1 ऋग्वेदस्याभ्यर्हितत्वम्, वेदप्रामाण्यम्, मन्त्रप्रामाण्यविचारश्च

Objective –वेदानां मध्ये ऋग्वेदस्यैव प्राथम्यम्। वेदस्य प्रमाणविषयकचर्चा वर्णिताऽस्ति। पूर्वपक्षस्य मतखण्डनपुरस्सरं सैद्धान्तिकविचारः।

Unit –2 ब्राह्मणप्रामाण्यम्, वेदापौरुषेयत्वम्

Objective –ब्राह्मणग्रन्थानां अध्ययनपरकत्वे आवश्यकता

सम्पादनम्, वेदापौरुषेयत्वविचारः।

Unit –3 मन्त्रलक्षणम्, ब्राह्मणलक्षणम्, ऋगादीनां लक्षणम्

Objective –वेदोक्तमन्त्राणां मीमांसानुगुणं लक्षणविचारः, ब्राह्मणभागस्य

दशविधलक्षणं ऋगादीनां लक्षणम्।

Unit –4 अध्ययनविधिः, वेदार्थज्ञानप्रशंसा

Objective –वेदादीनाम् अध्ययनपरकविधेः वर्णनम्, वेदाध्ययनप्रशंसा।

Unit –5 अनुबन्धचतुष्टयं षडङ्गानां परिचयश्च

Objective –अनुबन्धचतुष्टयस्य वर्णनम्, शिक्षादिषडङ्गानां परिचयः।

Objective of the Course

विषयोद्देश्योक्तयनम्-

अयं ऋग्वेदभाष्यभूमिकाग्रन्थः प्रकरणग्रन्थत्वेन प्रसिद्धः। अत्र ग्रन्थे प्रतिपादितविषयाः अत्यन्तं प्रसिद्धाः। वेदस्वरूपं मन्त्रब्राह्मणयोः लक्षणप्रामाण्यविचारः, वेदस्यापौरुषत्वम्, वेदार्थज्ञानप्रशंसा, षडङ्गानां स्वरूपं इत्येते विषयाः ग्रन्थेऽस्मिन् मीमांसाशास्त्रानुगुणं प्रतिपादिताः। सर्वैः संस्कृतछात्रैः एतस्य ग्रन्थस्य अवश्यमध्ययनं कर्तव्यम्। येन वेदसम्बन्धिज्ञानं नियतं भवितुमर्हति।

1st Semester

Course No. -4

विषयः-कात्यायनश्रौतसूत्रम् (प्रथमोऽध्यायः)

Unit-1 कात्यायनश्रौतसूत्रस्य प्रथमोऽध्यायस्य प्रथमद्वितीयकण्डिके (1-2)

Objective –अधिकारनिरूपणम्, याग-होमयोः भेदः, यागलक्षणम् ।

Unit–2 कात्यायनश्रौतसूत्रस्य प्रथमोऽध्यायस्य तृतीयचतुर्थकण्डिके (3-4)

Objective –मन्त्राणां लक्षणं, प्रैषमन्त्राणां पाठः, वेदबन्धनकालः श्रुवादीनां लक्षणं, प्रतिनिधिनिरूपणम् ।

Unit–3 कात्यायनश्रौतसूत्रस्य प्रथमोऽध्यायस्य पञ्चमषष्ठकण्डिके (5-6)

Objective –श्रुत्यर्थपाठैः क्रमनियमाः, पाठक्रम-अर्थक्रमयोः विचारः, पदार्थानां समयः ।

Unit–4 कात्यायनश्रौतसूत्रस्य प्रथमोऽध्यायस्य सप्तमाष्टमकण्डिके (7-8)

Objective –प्रयाजादि अङ्गकर्मणां तन्त्रम्, एकद्रव्ये कर्मावृद्धौ मन्त्रवचननियमः, द्रव्यपरिग्रहादिप्रधानकर्मकर्तृत्वम्, व्रीहियवयोरन्यतरेण यागानुष्ठानम् ।

Unit–5 कात्यायनश्रौतसूत्रस्य प्रथमोऽध्यायस्य नवमदशमकण्डिके (9-10)

Objective –हविषश्चोदनायां व्रीहियवान्यतरोपादानं, स्विष्टकृतहविस्सवषट्कारहोमः ।

आचार्य-वेदभाष्यम् (शुक्लयजुर्वेदः)

1st semester

CourseNo. -5

SoftCore

विषयः- वेदानां वैशिष्ट्यं संहिताब्राह्मणारण्यकोपनिषदां परिचयश्च

Unit –1 वेदानां वैशिष्ट्यम्, वेदशब्दस्य व्युत्पत्तिः

Objective –वेदस्वरूपम्, वेदशब्दस्यार्थाः ।

Unit –2 ऋग्वेदपरिचयः, यजुर्वेदपरिचयः

Objective –ऋग्वेदस्य पञ्चशाखा, यजुर्वेदस्य शुक्ल-कृष्णयोः भेदं निरूप्य यजुर्वेदस्य शाखागतपरिचयः ।

Unit –3 सामवेदपरिचयः, अथर्ववेदपरिचयः

Objective –सामवेदस्य शाखानां वर्णनम् ,अथर्ववेदस्य शाखानां वर्णनम्,
तदन्तर्गतविषयाणां विवेचनं कृता वर्तते।

Unit –4 ब्राह्मणपरिचयः, ब्राह्मणवैशिष्ट्यम्

Objective –वेदानां ब्राह्मणपरिचयः,ब्राह्मणस्यदशविधस्वरूपलक्षणम् ,ब्राह्मणवैशिष्ट्यम्

।

Unit –5 आरण्यकोपनिषदां वैशिष्ट्यम्

Objective –आरण्यकानां स्वरूपवर्णनम्, वेदानुगुणं उपनिषदां वैशिष्ट्यञ्च ।

Objective of the Course

विषयोद्देश्यकथनम्-

चतुर्णां वेदानां स्वरूपं तथा प्रतिपादितानां मौलिकविषयाः विषयेऽस्मिन्
प्रतिपादिताः । ब्राह्मण-आरण्यकोपनिषदांस्वरूपं तत्र वर्णयविषयाः के, तदपि पत्रेऽस्मिन्
प्रतिपाद्यते। अतः एतस्य विषयस्य अध्ययनेन छात्राणां महान् उपकारः भवति।

आचार्य-वेदभाष्यम् (शुक्लयजुर्वेदः)

2nd semester

Course No. -6

विषयः- काण्वसंहिता- षोडशोऽध्यायतः अष्टदशोऽध्यायं यावत्, सायणभाष्यम्

Unit –1 षोडशोऽध्यायस्य प्रथमानुवाकात् चतुर्थानुवाकं यावत्

Objective –पञ्चमचितिविषयमन्त्राः, लोकमाणेष्टमन्त्राः , नाकसदेष्टकमन्त्राः,

पञ्चचूडेष्टकमन्त्राः ।

Unit –2 षोडशोऽध्यायस्य पञ्चमानुवाकात् सप्तमं यावत्।

Objective – छन्दस्येष्टकमन्त्राः, गार्हपत्यस्य पुनश्चितिमन्त्राः ।

Unit –3 सप्तदशोऽध्यायस्य प्रथमानुवाकात् षष्ठानुवाकं यावत्।

Objective –शतरुद्रीयहोमविषयमन्त्राः रुद्रस्य लीलाविग्रहाश्च ।

Unit –4 सप्तदशोऽध्यायस्य सप्तमानुवाकात् अष्टादशोऽध्यायस्य तृतीयानुवाकं यावत्।

Objective –परिषेचन-विकर्षणादिमन्त्राः, वैश्वकर्मणहोमः ।

Unit –5 अष्टादशोऽध्यायस्य चतुर्थानुवाकात् सप्तमानुवाकं यावत्।

Objective –अप्रतिरथसूक्तम्, अग्निप्रणयनम्, अग्न्याधानम्, भारतपुरोडाशविषयाः ।

Objective of the Course

विषयोद्देश्योक्तयनम्-

विषयेऽस्मिन् अत्र पञ्चमचित्तिविषयमन्त्राः लोकभागेष्टकमन्त्राः नाकसदेष्कष्टमन्त्राः, पञ्चचुडेष्टकमन्त्राः प्रतिपादिताः। एवं च छन्दस्येष्टकमन्त्राः, गार्हस्पत्यस्य प्रायश्चित्तमन्त्राः प्रधान्येन प्रोक्ताः। शतरुद्रीयहोमविषयमन्त्राः प्रतिपादिताः, रुद्रस्य लीलाविग्रहाश्च प्रोक्ताः अत्र परिषेचन-विकर्षणादिमन्त्राः वैश्वकर्मणहोमः इत्यादि विषयाः समाम्नाताः। एवं च अप्रतिरथसूक्तम्, अग्निप्रणयनम्, अग्निस्थापनम्, पुरोडाशविषयाः इत्यादि विषयाः प्रतिपादिताः।

आचार्य-वेदभाष्यम् (शुक्लयजुर्वेदः)

2nd semester

Course No. -7

विषयः- काण्वसंहिता-एकविंशतितः त्रयोविंशत्यध्यायं यावत्, सायणभाष्यम्

Unit –1 एकविंशत्यध्यायस्य प्रथमानुवाकात् तृतीयानुवाकं यावत्

Objective –सुरासन्धानम्, सौत्रमव्याः, सोमसाम्यम्, पयोग्रहाः इत्यादि विषयाः ।

Unit –2 एकविंशत्यध्यायस्य चतुर्थानुवाकात् सप्तमानुवाकं यावत्

Objective –पैत्र्यऋचः, ग्रहोपस्थापनम्, वसाग्रहाः, आनन्दीसंशनमन्त्राः ।

Unit –3 द्वाविंशोऽध्यायस्य प्रथमानुवाकात् षष्ठानुवाकं यावत्।

Objective –अवमृयमन्त्राः, सुरासन्धानम्, वसाग्रहः होत्रम्, वपापुरोडाशादीनां
याज्यापुरोनुवाक्याः ।

**Unit –4 द्वाविंशोऽध्यायस्य सप्तमानुवाकात् त्रयोविंशोऽध्यायस्य तृतीयानुवाकं
यावत्**

Objective –याज्यानुवाक्या, आश्विनं-गायत्रसत्रम्। वयोधसाप्रियाः, वपापुरोडाशपशूनां
मन्त्राः ।

Unit –5 त्रयोविंशोऽध्यायस्य चतुर्थोऽनुवाकात् षष्ठोऽनुवाकं यावत्।

Objective –त्रिपशोः प्रयाजप्रैषाः, वपादीनां प्रैषाः, अनुयाजानां प्रैषमन्त्राः ।

Objective of the Course

विषयोद्देश्यकथनम्-

विषयेऽस्मिन् अत्र सुरासन्धानम्, सौत्रमण्याः सोमसाम्यम्, पयोग्रहाः इत्यादि विषयाः एवं
च पैत्र्यऋचः, ग्रहोपस्थानम्-वसाग्रहाः आसन्दीसंशनमन्त्राः तथा च
अवमृथमन्त्राः, सुरासन्धानं, वसाग्रहः होत्रम्, वपापुरोडाशादीनां , याज्यपुरोनुवाक्याः
त्रिपशोः, प्रयाजप्रैषाः, वपादीनां प्रैषा, अनुयाजानां प्रैषमन्त्राः इत्यादि प्रतिपादिताः।

2nd semester

CourseNo. - 8

(Interdisciplinary)

विषयः-निरुक्तम् (सप्तमोऽध्यायः)

Unit –1 सप्तमोऽध्यायस्य प्रथमपादः

Objective – मन्त्राणां त्रैविध्यं नाम परोक्षकृताः, प्रत्यक्षकृताः, आध्यात्मिकाश्च मन्त्राः ।

यज्ञे अग्नेः विष्णोश्च प्राथम्यम् ।

Unit –2 सप्तमोऽध्यायस्य द्वितीयपादः

Objective –यज्ञसम्बन्धीविचारः, देवतानां पृथिवी-अन्तरिक्ष-द्युलोकदादिषु विद्यमाने

स्वरूपविषयः, देवताकारचिन्तनम् ।

Unit –3 सप्तमोऽध्यायस्य तृतीयपादः

Objective –तिस्र एव देवताः इति यास्कस्याभिप्रायानुगुणं भक्तिसाहचर्यम्। तत्र

मन्त्रस्य व्युत्पत्तिः, छन्दसां परिचयश्च ।

Unit –4 सप्तमोऽध्यायस्य चतुर्थपञ्चमपादौ

Objective –अग्निशब्दस्य व्युत्पत्तिपुरस्सरं वर्णनं ऋग्वेदोक्तमन्त्राणाम् उदाहरणपुरस्सरं

अग्नेर्महिमावर्णनम्। जातवेद इति शब्दस्य व्युत्पत्तिः ।

Unit –5 सप्तमोऽध्यायस्य षष्ठसप्तमपादौ

Objective –वैश्वानरःशब्दस्विचारः, अग्नेः लोकत्रयेषु व्यापकत्वस्वरूपम्, वृष्टेः

रहस्यम्।

Objective of the Course

विषयोद्देश्यकथनम्-

अध्यायेऽस्मिन् मन्त्राणां भेदाः, तिस्र एव देवताः अग्निः, इन्द्रः-आदित्य इति एतासां

देवतानां निर्वचनम्। तथा अग्नेः जातवेदः वैश्वानरः इति नामभिः निर्वचनादिकं

समाम्नातम्, तथा अग्निशब्दस्य व्युत्पत्तिः धातुभ्यः निष्पन्नाः इत्यपि आलोचितम्।

2nd semester

CourseNo. -9

विषयः-जैमिनीयन्यायमालाविस्तरः

Unit -1 जिज्ञासाधिकरणम्, धर्मलक्षणम्, धर्मप्रामाण्यम्, चोदनाप्रामाण्यम्

Objective -धर्मस्य लक्षणम्, प्रामाण्यम्, चोदनाधर्ममूलकत्ववर्णनम् ।

Unit -2 शब्दनित्यत्वाधिकरणम्, वाक्याधिकरणम्, वेदापौरुषेयार्थवादः।

Objective -वेदवाक्यस्य नित्यत्वम्, अपौरुषेयत्वम् अर्थवादश्च ।

Unit -3 मन्त्राधिकरणम्, स्मृत्याधिकरणम्, विरोधाधिकरणम्,

तत्प्रक्षणाधिकरणम्

Objective -मन्त्रभागप्रामाण्यम् तथा स्मृत्याद्यधिकरणविषयः।

Unit -4 अपूर्वाधिकरणम्, मन्त्रलक्षणम् ब्राह्मणलक्षणम्

Objective -ब्राह्मणलक्षणम्, अपूर्वाधिकरणविधिः ।

Unit -5 ऋग्यजुस्सामलक्षणम्, आचारप्रामाण्यम्, निगदाधिकरणम्,

ग्रहैकत्वाधिकरणम्।

Objective -ऋगादीनां लक्षणम्, आचारप्रामाण्यम्

Objective of the Course

विषयोद्देश्यथनम्-

विषयेऽस्मिन् धर्मलक्षणम्, वेदनित्यत्वम्, वेदापौरुषेयत्वम्, ब्राह्मणलक्षणम्,

अपूर्वाधिकरणम्, ऋगादीनां लक्षणं च प्रतिपादितम्।

2nd semester

Course No. -10

SoftCore

विषयः- वेदानां वैशिष्ट्यं संहिताब्राह्मणारण्यकोपनिषदां परिचयश्च

Unit –1 वेदानां वैशिष्ट्यम्, वेदशब्दस्य व्युत्पत्तिः

Objective –वेदशब्दार्थस्वरूपम् ।

Unit –2 ऋग्वेदपरिचयः, यजुर्वेदपरिचयः

Objective –ऋग्वेदस्य पञ्चशाखा , यजुर्वेदस्य शुक्ल-कृष्णयोः भेदं निरूप्य यजुर्वेदस्य शाखागतपरिचयः ।

Unit –3 सामवेदपरिचयः, अथर्ववेदपरिचयः

Objective –सामवेदस्य शाखानां वर्णनं ,अथर्ववेदस्य प्रचलितशाखानां वर्णनं कृत्वा तदन्तर्गतविषयविवेचनम् ।

Unit –4 ब्राह्मणपरिचयः, ब्राह्मणवैशिष्ट्यम्

Objective –वेदानां ब्राह्मणपरिचयः , ब्राह्मणे दशविधलक्षणवर्णनम् ।

Unit –5 आरण्यकोपनिषदां वैशिष्ट्यम् परिचयश्च

Objective –वेदानामारण्यकानां वर्णनम् ,वेदानुगुणं उपनिषदां वैशिष्ट्यम्।

Objective of the Course

विषयोद्देश्यकथनम्-

विषयेऽस्मिन् चतुर्णां वेदानामुपरि मौलिकविषयाः प्रतिपादिताः किं तत्र वेदस्य विषयः, वेदेषु कथं देवोपासना, आध्यात्मविद्या तथा दार्शनिकानि तत्वानि गुम्फितानि सन्ति। एतस्य पत्रस्याध्ययनेन तत् सर्वम् स्पष्टतया ज्ञातुं शक्यते। ब्राह्मण-आरण्यकोपनिषदां स्वरूपं तत्र वर्णयविषयाः के, तदपि पत्रेऽस्मिन् प्रतिपाद्यते। अतः एतस्य विषयस्य अध्ययनेन छात्राणां महान् उपकारः भवति।

